

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 24. června 2025 ve věci č. 30206/23 – M. L. proti Severní Makedonii

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně rozhodl o porušení článku 8 Úmluvy v souvislosti s vydáním a následným trváním ochranného opatření, kterým bylo stěžovateli v rámci trestního řízení zakázáno, aby se přiblížil ke své devítileté dceři. Ačkoliv počáteční vydání opatření nebylo nedůvodné, vnitrostátní soudy následně selhaly v povinnosti provádět jeho pravidelný a smysluplný přezkum, nezohlednily vývoj v trestním řízení a nezapojily stěžovatele do rozhodování o prodloužení opatření.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel a jeho bývalá manželka vedli spory o péči o jejich nezletilou dceru, narozenou v roce 2013. V říjnu 2022 podala matka trestní oznámení na stěžovatele pro vyhrožování prostřednictvím zpráv. V březnu 2023 podala další trestní oznámení, ve kterém uvedla, že se stěžovatel dopouštěl fyzického a psychického násilí na jejich dceři v době, kdy s ním pobývala. Dcera při výslechu na policii uvedla, že ji otec bil a vyhrožoval jí a že už ho nechce vídat.

V přípravném řízení v březnu 2023 vydal soudce na návrh státního zástupce ochranné opatření, kterým stěžovateli zakázal přiblížit se k dceři a k matce na vzdálenost menší než 100 metrů a navštěvovat dceřinu školu či bydliště. Soudce při rozhodování vycházel z trestního oznámení, lékařských zpráv a výpovědi dcery. Stěžovatel se proti opatření odvolal s tvrzením, že dceru neviděl od října 2022, a tudíž jí nemohl ublížit, což dokládal zprávami pro orgán sociálně-právní ochrany dětí a záznamy o své komunikaci. Odvolací soud nařízení ochranného opatření potvrdil, aniž by se blíže zabýval argumenty stěžovatele a jím předloženými důkazy.

Státní zástupce v květnu 2023 trestní stíhání proti stěžovateli zastavil pro nedostatek důkazů. Znalecký posudek neshledal u dítěte známky fyzického či psychického týrání a ukázalo se, že výhrůžné zprávy nepocházely z telefonu stěžovatele. Ochranné opatření bylo zrušeno soudcem pro přípravné řízení v říjnu 2023 poté, co rozhodnutí o zastavení trestního stíhání nabylo právní moci. Toto opatření tedy bylo v platnosti sedm měsíců.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že soudce v přípravném řízení nedostatečně zjistil skutkový stav a při vydání ochranného opatření nepřihlédl k jeho argumentům. Dále tvrdil, že tříčlenný senát nedostatečně odůvodnil své rozhodnutí, kterým opatření potvrdil, a že soudce v přípravném řízení neprovedl povinný přezkum opatření po dvou měsících, jak vyžaduje vnitrostátní právo. Stěžovatel také namítal, že jeho žádosti o zrušení opatření z července 2023 a o nahlédnutí do spisu ze srpna 2023 zůstaly bez odezvy a že ochranné opatření způsobilo nenapravitelnou škodu na jeho vztahu s dcerou.

a) Obecné zásady

Soud úvodem připomněl, že ačkoli článek 8 Úmluvy výslovně nestanovuje procesní pravidla, rozhodovací proces související se zásahy do rodinného života musí být spravedlivý. Soud proto musí zkoumat, zda byl stěžovatel, s ohledem na okolnosti a závažnost rozhodnutí, zapojen do procesu v míře dostatečné k ochraně svých zájmů (*Petrov a X proti Rusku*, č. 23608/16, rozsudek ze dne 23. října 2018, § 101).

V souvislostech projednávané věci Soud dále uvedl, že v zájmu ochrany dítěte může být nezbytné, aby vnitrostátní soudy urychleně přijaly předběžná opatření i na základě omezených důkazů. V minulosti proto neshledal porušení článku 8 Úmluvy v případě, kdy úřady na základě *prima facie* věrohodných

tvrzení o závažném týrání okamžitě odebraly děti z rodiny (*B. B. a F. B. proti Německu*, č. 18734/09 a 9424/11, rozsudek ze dne 14. března 2013, § 49).

Soud poukázal také na povinnost státu chránit jednotlivce, zejména děti, před špatným zacházením (*Association Innocence en Danger a Association Enfance et Partage proti Francii*, č. 15343/15 a 16806/15, rozsudek ze dne 4. června 2020, § 157). Pozitivní závazek státu v případech domácího násilí zahrnuje povinnost reagovat na stížnosti okamžitě, provést autonomní a komplexní posouzení rizik a přijmout adekvátní ochranná opatření (*Bîzdîga proti Moldavsku*, č. 15646/18, rozsudek ze dne 17. října 2023, § 62).

b) Použití těchto zásad na okolnosti projednávané věci

1. K existenci zásahu

Soud konstatoval, že ochranné opatření stěžovateli fakticky znemožnilo osobní styk s dcerou. Jelikož do té doby neexistovalo žádné rozhodnutí zakazující kontakt, vydání ochranného opatření podle Soudu představovalo zásah do práva stěžovatele na respektování rodinného života.

2. K zákonnosti a legitimnímu cíli

Soud shledal, že vydání ochranného opatření mělo zákonný podklad v trestním řádu. Pokud jde o legitimní cíl, Soud akceptoval, že zásah sledoval legitimní cíle předcházení nepokojům a zločinnosti (*Giuliano Germano*, č. 10794/12, rozsudek ze dne 22. června 2023, § 122) a ochrany zdraví a práv a svobod dítěte (*E. M. a ostatní proti Norsku*, č. 53471/17, rozsudek ze dne 20. ledna 2022, § 51).

3. K nezbytnosti zásahu v demokratické společnosti

Soud nejprve zdůraznil, že ochranné opatření bylo vydáno jako předběžné opatření v trestním řízení, a tudíž bylo přijato rychle a na základě omezeného množství podkladů (srov. *B. B. a F. B. proti Německu*, cit. výše, § 49). Ačkoli nevedlo k trvalému či nezvratnému odloučení otce a dcery (srov. *E. M. a ostatní proti Norsku*, cit. výše, § 57), fakticky stěžovateli zcela znemožnilo osobní styk s devítiletou dcerou, což si vyžaduje přísnější přezkum ze strany Soudu.

Soud uznal, že účinná ochrana může v časově naléhavých situacích vyžadovat přijetí neodkladných opatření k zabránění špatnému zacházení, což odráží i Istanbulská úmluva a Pokyny Rady Evropy pro justici vstřícnou k dětem. V projednávané věci bylo opatření vydáno v kontextu dvou trestních oznámení proti stěžovateli, z nichž jedno se týkalo podezření z násilí na dítěti. Návrh státního zástupce na vydání ochranného opatření byl podložen lékařskými zprávami popisujícími úzkost dítěte a výpovědi daného dítěte o násilí ze strany otce, kterou potvrdila babička. Tyto důkazy mohly podle Soudu *prima facie* působit věrohodně. Soudce v přípravném řízení jednal v den podání návrhu rychle a bedlivě, aby ochránil prvořadý zájem dítěte (srov. *N. V. a C. C. proti Maltě*, č. 4952/21, rozsudek ze dne 10. listopadu 2022, § 66). Podle Soudu proto nebylo nerozumné, že přijal neodkladné opatření dočasně omezující styk (srov. *R. M. proti Lotyšsku*, č. 53487/13, rozsudek ze dne 9. prosince 2021, § 106 a 109).

Tyto úvahy se však podle Soudu nevztahují na následné rozhodování tříčlenného senátu o odvolání stěžovatele. Ačkoliv senát rozhodl rychle, nic mu nebránilo provést hlubší zkoumání okolností případu, minimálně pečlivým přezkumem spisu. Na rozdíl od soudce v přípravném řízení měl senát k dispozici další důkazy předložené stěžovatelem. Přesto ve svém rozhodnutí na tyto nové argumenty nijak nereagoval (*Širvinskas proti Litvě*, č. 21243/17, rozsudek ze dne 23. července 2019, § 102 a 113) a jeho strohé odůvodnění pouze kopírovalo důvody původního rozhodnutí (*Soares de Melo proti Portugalsku*, č. 72850/14, rozsudek ze dne 16. února 2016, § 115). Rozhodnutí neprokazuje, že by proběhlo autonomní a komplexní posouzení rizik (*Bîzdîga proti Moldavsku*, cit. výše, § 62). Senát se nezabýval reálným rizikem násilí vůči dítěti a pominul relevantní informace, které mu byly předloženy (*N. V. a C. C. proti Maltě*, cit. výše, § 66). Rovněž neposoudil, zda je úplný zákaz styku v nejlepším zájmu dítěte či zda není možné využít jiná, méně invazivní opatření (*Wetjen a ostatní proti Německu*, č. 68125/14 a 72204/14, rozsudek ze dne 22. března 2018, § 85), třeba i za součinnosti s dalšími relevantními orgány státu.

Opatření navíc platilo téměř sedm měsíců. Dle vnitrostátního práva i samotného rozhodnutí mělo být přehodnocováno každé dva měsíce. Tento povinný přezkum mohl představovat procesní záruku, která by soud zavázala k tomu, aby podrobně sledoval vývoj vyšetřování a jednání dotčených osob, a v návaznosti na to zrušil předběžné opatření, pokud by už nebylo potřebné. V dané věci nicméně nic nenasvědčuje tomu, že by si soudce v přípravném řízení pro účely periodického přezkumu vyžádal informace o vývoji vyšetřování nebo rodinné situace. I pokud tedy soudce přezkum ve skutečnosti prováděl, aniž by o tom vydal formální rozhodnutí, mohl být takový přezkum založený pouze na informacích z doby vydání opatření. To však podle Soudu nelze hodnotit jako smysluplný přezkum. Stěžovatel navíc nebyl o žádném takovém přezkumu informován, natož aby do něj byl zapojen.

Vzhledem k nedostatečnému odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu, absenci formálních odůvodněných rozhodnutí o přezkumu, nedostatku smysluplné kontroly na základě aktuálních informací a nezapojení stěžovatele do procesu přezkumu Soud konstatoval, že vnitrostátní orgány nesplnily procesní požadavky článku 8 Úmluvy. K porušení tohoto ustanovení proto došlo.